

ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ У ВОЄННИЙ ЧАС

В. М. Кондратюк

здобувачка вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, група ОіО-41,
навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Науковий керівник – к.е.н., доцент Н. М. Позняковська

*Національний університет водного господарства та природокористування,
м. Рівне, Україна*

Введення воєнного стану на території України призвело до низки різких змін у всіх сферах діяльності, що серед іншого спричиняє необхідність внесення змін до системи оподаткування задля запровадження стимулів і спрощення правил для бізнесу і підтримки функціонування економіки України. У статті проаналізовано хронологію змін до Податкового кодексу та Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану».

Ключові слова: воєнний стан, оподаткування, Податковий кодекс України, спрощена система оподаткування, загальна система оподаткування.

The introduction of martial law on the territory of Ukraine led to low and sharp changes in all spheres of activity, which, among other things, causes the need to make changes to the taxation system to introduce incentives and promote business norms and support the functioning of the Ukrainian economy. The article has analyzed the chronology of changes to the Tax Code and the Law of Ukraine «On Amendments to the Tax Code of Ukraine and other legislative acts of Ukraine regarding the effect of norms during the period of martial law».

Keywords: martial law, taxation, Tax Code of Ukraine, simplified taxation system, general taxation system.

Україна продовжує протистояння повномасштабному російському вторгненню. Держава щоденно використовує та витрачає багато ресурсів для протидії ворогу. На сьогодні економіка потребує впровадження більшої кількості податкових стимулів та дерегуляції бізнесу. На час війни та для повоєнного розвитку Україні потрібно сформувати нову податкову модель. Щоб втримувати та стабілізувати економіку під час війни владою прийняте рішення провести реформу оподаткування. Наслідки війни спричинили нестабільне бізнес-середовище, що змусило компанії та підприємництва переглянути свою діяльність, зокрема релокуватись до безпечних регіонів країни. Проте, не зважаючи на всі перепони, які спіткають нашу державу на різних рівнях, уряд намагається знайти компроміс і одночасно заохочувати підприємців розвивати свою справу, знижуючи ставки податків, добровільно сплачувати податки і продовжувати поповнювати бюджет держави.

Проблематиці оподаткування на час воєнного стану присвятили свої наукові праці В. Бабіченко, С. Брехов, О. Безкровний, М. Войнаренко, Н. Демчишак, А. Крисоватий, М. Крупка, В. Опарін, Т. Пайєнтко, О. Тимченко, В. Федосов та інші науковці і дослідники, завдяки напрацюванням яких сформовано підґрунтя для подальших наукових досліджень.

Метою статті є дослідження змін в оподаткуванні бізнесу на період дії воєнного стану задля обґрунтування рекомендацій щодо податкових новацій в обліку.

Український уряд відреагував на виклики часу здійсненням податкових заходів, спрямованих на підтримку бізнесу та економіки під час війни. Урядом було впроваджено податкові пільги для підприємств, що працюють на територіях, які потрапили під дію країни-агресора. Ці стимули включали зниження податкових ставок, звільнення від сплати податків або відтермінування сплати. Після року воєнного стану уряд посилює увагу до дотримання податкового законодавства та забезпечення його виконання. Наразі парламент проголосував за повернення довоєнного оподаткування, водночас не збільшуючи ставок податків. У таблиці наведено основні зміни у податковому законодавстві України під час воєнного стану.

Таблиця

Порівняння змін до оподаткування в Україні до і під час воєнного стану

Податки	Податковий кодекс України (до 01.03.2023)	Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інші»	Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інші»
1	2	3	4
Єдиний податок	Для фізичних осіб підприємців 1 групи – не більше 10% від прожиткового мінімуму для працездатних осіб станом на 1 січня поточного року	Для платників єдиного податку 1-ї та 2-ї груп на період дії воєнного стану передбачено добровільну сплату цього податку	Скасована особлива система оподаткування єдиним податком за ставкою 2% Відновлюється обов'язок ФОП – платників єдиного податку 1 та 2 групи сплачувати єдиний податок. 1 група ФОП – до 10% прожиткового мінімуму 2 група ФОП – 20% від мінімальної зарплати
	ФОП 2 групи сплачує 20% від мінімальної заробітної плати		
	Для ФОП 3 групи необхідно сплачувати 5% доходу, або 3% доходу та ПДВ	Для платників єдиного податку 3-ї групи на особливих умовах запроваджено додатково ставку податку в розмірі 2% від доходу	3 група ФОП – 5% від отриманого доходу
Податок на доходи фізичних осіб	Залежно від виду доходу, ставка ПДФО може варіюватись: 0%, 5%, 9%, 18% (основна ставка податку, яка використовується для оподаткування більшості доходів)	Відтепер самозайняті особи можуть враховувати до складу витрат витрати, зроблені на потреби оборони, чим можуть зменшити об'єкт оподаткування з ПДФО, військового збору та ЄСВ	Уточнені особливості звільнення від оподаткування («ПДФО») благодійної допомоги, отриманої фізичними особами – благодійниками. Звільнено від оподаткування ПДФО суму доходу, отриманого особою як компенсація за об'єкт нерухомого майна, що пошкоджений/знищений внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією російської федерації проти України відповідно до Закону України № 2923-ІХ від 23.02.2023 р.

продовження таблиці

1	2	3	4
ЄСВ	Ставка нарахування єдиного внеску становить 22%	До припинення або скасування воєнного стану в Україні мають право не нараховувати, не обчислювати та не сплачувати ЄСВ. Встановлено мораторій на проведення документальних перевірок правильності нарахування, обчислення та сплати ЄСВ на період дії правового режиму воєнного стану	На період з 1 серпня 2023 року та до припинення воєнного стану встановлюється мораторій на проведення документальних перевірок правильності нарахування, обчислення та сплати ЄСВ. Уточнено порядок застосування штрафних санкцій за порушення законодавства про ЄСВ

З 1 серпня 2023 року внаслідок змін до податкового законодавства:

- відновлюється процес проведення документальних планових перевірок платників податків з певних сфер діяльності;
- розширюється перелік підстав, на основі яких податкові органи можуть проводити документальні позапланові перевірки платників податків;
- передбачено систему сплату грошових зобов'язань, донарахованих за результатами попередніх податкових перевірок;
- відновлено перебіг строків, попередньо визначених податковим та іншим законодавством, контроль за дотриманням якого покладено на податкові органи, що були призупинені у зв'язку із введенням воєнного стану;
- для податкового органу та платників зупинений відлік строку давності щодо документальних планових та позапланових перевірок, на які встановлений мораторій.

Нині в умовах повномасштабної війни складно дискутувати щодо реформування податків і урегулювання бізнесу. Варто бути обережним, щоб, з одного боку, дбати про наповнення державного бюджету коштами громадян і бізнесу, а з іншого – сприяти діяльності бізнесу, зокрема і малого, оскільки без його підтримки національна економіка не буде життєздатною, що матиме негативні наслідки під час війни та після її завершення.

В умовах війни йде боротьба за політичну і економічну незалежність, тому головне завдання України зараз – інтенсифікувати економічні процеси. Принцип державно-приватного партнерства, дозволяє залучати бізнес до цільових проєктів стабілізації економіки та відновлення інфраструктури. Воєнний стан вимагає швидкої адаптації податкового законодавства, а сплата податків, особливо у воєнний час, є обов'язковою і надзвичайно важливою для нашої країни. Тому повертаючись до довоєнної податкової системи, ми дбаємо про бюджет, наповнюємо його задля допомоги нашій державі.

1. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану : Закон України від 15.03.2022 р. № 2120-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20> (дата звернення: 17.10.2023). **2.** Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей оподаткування у період дії воєнного стану : Закон України від 30.06.2023 р. № 3219-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3219-IX#Text> (дата звернення: 17.10.2023).